

Böbrek Nakli Alıcılar?nda Öz Yönetim Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Böbrek Nakli Alıcılar?nda Öz Yönetim Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=18131>

Özet

Böbrek Nakli Alıcılarında Öz Yönetim Ölçeği, böbrek nakli sonrası dönemde hastaların sergilediği öz yönetim davranışlarının düzeyini ölçmek amacıyla Türkçeye uyarlanmış bir psikometrik araçtır. Ölçek, 4 alt boyut ve 24 maddeden oluşmaktadır. Bu uyarlama çalışması, böbrek nakli alıcılarının karmaşık tedavi rejimlerine ve yaşam tarzı değişikliklerine ne ölçüde uyum sağladığını ve bu süreçleri ne kadar etkili yönettiğini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Ölçeğin geliştirilmesi ve geçerlik-güvenirlik çalışmaları 2016 yılında bir yüksek lisans tezi kapsamında tamamlanmıştır.

Öz yönetim, kronik hastalıkların yönetiminde kritik bir rol oynamaktadır; özellikle böbrek nakli sonrası uzun süreli immünyüpresif tedavi gerekliliği göz önüne alındığında, hastanın kendi sağlığını yönetme becerisi, greft sağlığı ve yaşam kalitesi açısından hayati öneme sahiptir.

Anahtar Kelimeler

Böbrek nakli, Öz yönetim, Geçerlik, Güvenirlik, Uyarlama, Kronik hastalık yönetimi, immünyüpresif tedaviye uyum, Öz Bakım.

Yazarlar

Çiğdem Çetin

Amaç

Ölçeğin temel amacı, böbrek nakli gerçekleştirilmiş bireylerin günlük yaşamlarında ve tedavi süreçlerinde uyguladıkları öz yönetim yetkinliklerini sistematik ve nicel bir şekilde değerlendirmektir. Bu değerlendirme, klinik uygulamada risk altındaki hastaların belirlenmesine ve öz yönetim becerilerini geliştirmeye yönelik hemşirelik ve psikolojik müdahalelerin planlanmasına yardımcı olmayı hedefler.

Ölçek, özellikle böbrek nakli sonrası hastaların ilaç uyumu, diyet ve sıvı tüketimlerine uyum, semptom izleme ve sağlık hizmeti sağlayıcılarla iletişim gibi kritik alanlardaki davranışsal yeterliliklerini ölçmek üzere tasarlanmıştır.

Yapı

Ölçek, sağlık psikolojisi alanında merkezi bir kavram olan öz yönetim yapısını ölçmektedir. Bu yapı, hastanın hastalığıyla ilgili bilgi edinme, duygusal tepkileri yönetme, tıbbi kararlara aktif katılım sağlama ve gerekli davranışları sürdürme yeteneğini kapsar.

Ölçek toplam 24 maddeden oluşmakta olup, bu maddeler hastanın öz yönetimini temsil eden dört ayrı alt boyutta gruplandırılmıştır. Bu alt boyutlar, nakil sonrası karmaşık bakım gereksinimlerini çok yönlü olarak ele almaktadır.

Geçerlik

Ölçeğin yapısal geçerliliğini incelemek amacıyla hipotez sınaması yapılmıştır. Bu sınamaya sonuçlarına göre, Böbrek Nakli Alıcılarında Öz Yönetim Ölçeği'nin, ilgili bir yapı olan Öz Bakım Gücü Ölçeği ile **orta düzeyde** pozitif yönde bir ilişki gösterdiği saptanmıştır. Bu bulgu, ölçülen yapıların teorik olarak beklendiği gibi birbiriyle ilişkili olduğunu desteklemektedir.

Ayrıca, ölçeğin alt boyutları ile İmmünespresif Tedaviye Uyum Ölçeği'nin alt boyutları arasında **zayıf düzeyde** bir ilişki belirlenmiştir. Madde analizleri sonucunda ise, ölçeğin alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde ilişkiler ($p<0.01$) tespit edilmiştir, bu da maddelerin genel yapıyı tutarlı bir şekilde ölçtüğünü göstermektedir.

Güvenirlik

Ölçeğin güvenilirliği, iç tutarlılık ve test-tekrar test yöntemleri kullanılarak incelenmiştir. İç tutarlılık güvenirlik katsayısı (Cronbach Alfa değeri) **0.73** olarak bulunmuştur. Bu değer, psikometrik açıdan kabul edilebilir bir düzeyde olup, ölçek maddelerinin aynı yapıyı tutarlı bir şekilde ölçtüğünü göstermektedir.

Test-tekrar test güvenirliği analizinde de istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki ($p<0.05$) saptanmıştır. Bu bulgu, ölçeğin farklı zamanlarda uygulandığında tutarlı sonuçlar ürettiğini ve zaman içinde ölçülen öz yönetim düzeyinin kararlılığını koruduğunu teyit etmektedir.

Faktör Analizi

Ölçek, faktör yapısı itibarıyla **4 alt boyuta** ayrılmış ve toplamda **24 madde** içermektedir. Bu yapı, öz yönetimin nakil sonrası süreçteki farklı bileşenlerini (örneğin, ilaç yönetimi, semptom izleme, yaşam tarzı uyumu) temsil etmektedir. Uyarılma çalışmasında gerçekleştirilen faktör analizi, ölçeğin orijinal yapısını veya teorik olarak beklenen dört faktörlü yapıyı desteklediğini göstermiştir.

Araç

Test Türü: Uyarılma Ölçeği (Öz Yönetim Davranışları Ölçeği)

Format: Kendi kendine doldurulan anket (Self-report)

Mevcut Dil: Türkçe

Popülasyon Grubu: Klinik Popülasyon

Yaş Grubu: Erişkin (Böbrek Nakli Alıcıları)

Popülasyon Detayları: Böbrek nakli operasyonu geçirmiş hastalar.

Test Metodolojisi: 4'lü Likert tipi derecelendirme kullanılmaktadır. Seçenekler şunlardır:

- 1: "Hiç uygulanmadı"
- 2: "Çok az uygulandı"
- 3: "Oldukça uygulandı"
- 4: "Tamamen uygulandı"

Anahtar Kelimeler

Öz yönetim becerisi, Transplantasyon, Sağlık psikolojisi, Ölçek geliştirme, Böbrek, Çı Tutarlılık, Psikometri, Kronik hastalık.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlama Numarası: Bilgi mevcut değildir.

Kurum E-posta Adresleri: cgdmcn07@gmail.com

Yayın Adresi: Akdeniz Üniversitesi, Antalya (Yüksek Lisans Tezi)

İzinler & Ücret ve Test Yolu

Ölçek, 2016 yılında Çiğdem Çetin tarafından yüksek lisans tezi kapsamında uyarlanmıştır. Akademik amaçlı kullanım genellikle tez iznine tabidir. Tez metnine erişim için YÖK Ulusal Tez Merkezi (tez.yok.gov.tr) üzerinden izin gerekebilir.

Ölçeğin orijinal PDF belgesi aşağıdaki adresten indirilebilir: [bobrek-nakli-alicilarinda-oz-yonetim-olcegi-toad.pdf](#)

Kaynaklar

Çetin, Ç. (2016). *Böbrek Nakli Alıcılarında Öz Yönetim Ölçeği geçerlik ve güvenirlik çalışması*. Akdeniz Üniversitesi, Antalya.

Böbrek Nakli Alıcılarında Öz Yönetim Ölçeği Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Ölçeğin orijinal maddeleri kaynak metinde yer almamaktadır. Ancak ölçek, 4 alt boyuttan ve toplam 24 maddeden oluşmaktadır.

ARABPSYCHOLOGY.COM